

مواد مخدر چیست؟

هر چیزی به غیر از غذا، به منظور تغییر عملکرد بدن و روان استفاده شود ماده مخدر نام دارد. در تعریفی دیگر به هر ماده ای که عملکرد طبیعی بدن را به لحاظ روانی، جسمانی و عاطفی تغییر دهد ماده (مخدر) می گویند. با توجه به این تعاریف تفاوتی میان مواد زیر وجود ندارد:

- مشروبات الکلی
  - سیگار
  - قهوه و مواد دارای کافئین
  - برخی داروهای تجویزی (دiazepam، اکسازپام، ریتالین، متادون، ترامادل و....)
  - مواد (مخدر): حشیش، تریاک، اکس، هرویین، کراک، شیشه و کوکابین
- از آنجا که اثر اصلی این مواد بر سیستم اعصاب مرکزی شامل مغز و نخاع است و خلق، تفکر، ادراک و رفتار ما را تغییر می دهد به آنها مواد روانگردان نیز می گویند یعنی موادی که می توانند باعث تغییر و ایجاد حالات خاص در نحوه تفکر، احساس و اعمال فرد شوند.

معنای اعتیاد و وابستگی به مواد چیست؟

توجه به این نکته ضروری است که هیچ کس بطور ناگهانی معتاد نمی شود بلکه مصرف مواد از حالت کنجکاوی و تفریحی شروع شده و کم کم با افزایش دفعات مصرف، مقدار مصرف و مصرف مواد دیگر، فرد از مصرف کننده تفریحی به مصرف کننده دائمی و معتاد تغییر وضعیت می دهد. در ادامه چند طبقه بندی از مصرف مواد را مشاهده می کنید:

- **عدم مصرف:** فرد یا مشروبات الکلی مصرف نمی کند.
- **مصرف آزمایشی:** فرد به دلیل کنجکاوی مواد مصرف می کند و ممکن است مصرف را ادامه دهد یا مصرف را قطع کند.
- **مصرف گهگاهی:** در مهمانی یا پارتی به اصرار دوستان گهگاهی مواد مصرف می کند.
- مصرف پزشکی: با دستور پزشک مواد مصرف می کند که آسیب آن کم است.
- **مصرف آسیب زا یا سوء مصرف:** مصرف مواد به طوری که باعث آسیب های مختلف به فرد می شود مانند مشکل تحصیلی، جسمی و خانوادگی
- **مصرف وابسته:** فرد به لحاظ جسمی و چه از نظر روانی به ماده وابسته است و در مصرف افراط می کند و مشکلات جدی برای او به بار می آورد.

در مرحله بندی مشابه، مراحل مواد به صورت زیر مطرح می شود:

عدم مصرف، مصرف آزمایشی، مصرف تفریحی و تلفنی اعتیاد

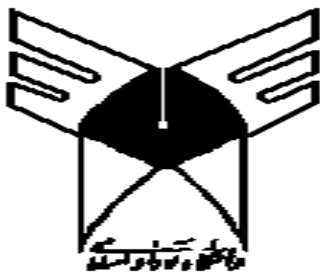
حال ببینیم معنای اعتیاد یا وابستگی چیست. وابستگی به معنی مصرف اجباری و مستمر یک ماده است که به دو صورت ایجاد می شود:

- وابستگی روانی، یعنی اشتغال ذهنی به ماده و احساس تمایل دائم برای مصرف آن
  - وابستگی جسمانی، یعنی وابستگی بدن و سلولهای مغز به ماده مورد نظر
- حالات فوق همان اعتیاد است البته متذکر می شویم که مصرف تفریحی مواد می تواند به تدریج و به طور خزنده، به وابستگی کامل و مصرف دراز مدت منجر می شود.

آیا اعتیاد درمان دارد؟

درمان موفقیت آمیز اعتیاد تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد نظیر نوع ماده مصرفی (حشیش، اکس، تریاک و...) روش مصرف مواد (خوراکی، تدخین، تزریق) سابق و مدت زمان مصرف مواد، انگیزه فرد مصرف کننده برای

بسمه تعالی

واحد اسلامشهر

بهبتر است بدانیم:

مواد مخدر چیست؟

(1)

این مرکز آماده ارائه خدمات روانشناختی به کلیه افراد، دانشجویان

و خانواده های آنان می باشد

شماره تماس: ۰۲۲۸-۲۳۶۵۷۶۳

آدرس: اسلامشهر - باغ فیض - انتهای کوچه ۶ - پلاک ۶۸ مرکز

مشاوره و بهداشت روان

www.iiaw.ir/moshaver

تابستان ۸۹

ذکر این نکته اهمیت دارد به طور کلی درمان اعتیاد روندی است طولانی، سخت، پیچیده و توأم با عودهای مکرر (مصرف دوباره مواد مخدر بعد از مدتی ترک).

ضمن آن که برای اعتیاد به بسیاری از مواد نظیر اکس و شیشه درمان استاندارد و متکی بر شواهد علمی وجود ندارد.

چگونه کمک کنیم؟

به منظور کمک کردن به مصرف کننده مواد افیونی بسته به میزان مصرف راه استفاده و مدت زمان مصرف، نوع درمان ارائه شده متفاوت خواهد بود؛ چنانچه هدف درمانی ترک مصرف باشد نظارت پزشکی هم در چگونگی ترک و هم در ادامه درمان به صورت روان درمانی، گروهها خودیاری و جوامع درمان مدار (IC) کمک کننده خواهد بود.

سایر اطلاعات:

باید در نظر داشت که در هر مرحله از استفاده از مواد افیونی اهم از مصرف یا ترک امکان بروز علائم همچون اختلالات خلقی، جنون، توهم، مشکلات خواب، مشکلات جنسی و هذیان وجود دارد.

درمان، ویژگی های شخصیتی فرد مصرف کننده، مهارت و تجربه درمانگر و بهره مندی فرد از حمایت های خانوادگی و اجتماعی. با این حال روش های درمان سوء مصرف مواد شامل درمان های دارویی و درمان های غیر دارویی (روانشناختی و مشاوره ای) است.

هدف از درمان دارویی از بین بردن وابستگی جسمی به مصرف مواد است و هدف از درمان غیر دارویی از بین بردن وابستگی است. بعضی مواد وابستگی جسمانی قوی تری دارند و برخی دیگر وابستگی روانی شدیدتر.

نکته مهم آن اوست که هر نوع وابستگی در فرد مصرف کننده مواد نوعی اجبار برای مصرف مواد به وجود می آورد. ممکن است فکر کنیم از بین بردن وابستگی جسمی (سم زادی) برابر است با درمان اعتیاد، ولی اگر وابستگی روانی درمان نشده باقی بماند احتمال عود مصرف بسیار زیاد است.

در عین حال بهتر است بدانیم که در بسیاری از مواقع فرد مصرف کننده، مبتلا به یکی دیگر از انواع اختلالات و شکایات روانی است، برای مثال افسردگی و خستگی، اضطراب های شدید و سواس و یا اختلال های شخصیتی. در نتیجه درمان زمانی موفقیت آمیز خواهد بود که این اختلال روانی همراه، مورد توجه و درمان قرار گیرد.